

Advies :

De cultuurraad Borgerhout bestaat uit verenigingen, professionelen en deskundigen en wordt geleid door een bestuur bestaande uit 3 vrouwen en 4 mannen, leeftijdscategorie: 30-70 en opleidingsniveau hoger onderwijs.

De cultuurraad heeft een opdracht als adviesorgaan. Concreet komt dit neer op het volgende:

- De cultuurraad geeft advies over het cultuurbeleid, zoals bedenkingen en voorstellen.
- De cultuurraad fungeert als spreekbuis voor het hele culturele veld (producenten, gebruikers, verenigingen) naar het beleid. Dit betekent het aanduiden van blinde vlekken, het informeren over de noden en behoeften van het veld en het communiceren van de gemaakte keuzes aan de sector.
- Soms neemt de cultuurraad zelf het initiatief en organiseert of coördineert hij een cultureel project.

De cultuurraad neemt zelf het adviesinitiatief om zich te buigen over de binnen gekomen vraag van De Reuzen VZW ivm met "Momus" of "Janneke Lachuit".

Gegevens adviesverloop:

Op 30/05/2018 werd per mail van De Reuzen VZW de vraag gesteld over de opvolging ivm de schade die "Momus" oftewel "Janneke Lachuit" heeft opgelopen in 2016. De Reuzen vzw is een vzw, financieel ondersteund door een convenant met het district Borgerhout van 65.000 euro die de taak op zich neemt om de jaarlijkse reuzenstoet en het bijhorende erfgoed op een levende manier terug betekenis te geven.

Zij organiseren in het najaar 2018 een expo in het voormalige Vrederecht Borgerhout omtrent de reuzen aan de hand van voorwerpen, artifacten, verhalen, enz...

Momus of Janneke Lachuit is hier een essentieel onderdeel van.

Op 30/05/2018 heeft de voorzitter van de Borgerhoutse Cultuurraad zich in deze materie verdiept en gestaafd met de nodige dossiers uit het verleden een advies opgemaakt.

Op 30/05/2018 werd het opgemaakte advies doorgemailed aan de bestuursleden van de Borgerhoutse Cultuurraad ter beoordeling en eventuele opmerkingen te geven. Vermits er geen bestuursvergadering meer werd gehouden in de maand juni werd dit advies per digitale weg goedgekeurd.

Op xx/06/2018 werd het advies doorgemailed naar het district.

1. Gegevens van de adviesgevers:

Het bestuur van de cultuurraad bestaat uit 3 vrouwen en 4 mannen, leeftijdscategorie: 30-70 en opleidingsniveau hoger onderwijs

Ze hebben allemaal een duidelijke link met Borgerhout; interesse, woonplaats, geboorteplaats.

2. Advies:

1. De figuur Momus en zijn belangrijkheid

Momus in de Griekse mythologie is de zoon van NYX. Hij personifieert de hoon en de ongegronde kritiek. Vanwege zijn constante kritiek werd hij uiteindelijk verbannen van de Olympus. Hij wordt soms ook genoemd als de god van de schrijvers en dichters. In de Barok, toen de oudheid weer in de belangstelling stond, werd Momus vaak in toneelstukken en masques opgevoerd, wanneer de auteur een humoristisch stuk had geschreven en zich, bij wijze van substituuut voor een muze tot Momos richtte.

In het Nederland bestaat het woord mombakkes, misschien een afleiding van de Griekse naam en de afbeeldingen van de gezichten van Momus.

Na 1800 werden op veel plaatsen in Europa sociëteiten opgericht, die onder andere bals organiseerden. In feite namen de sociëteiten deze activiteiten over van de gilden, die dit voor de Franse tijd deden. Zo werd ook in diverse plaatsen in Nederlands-Limburg het carnaval door sociëteiten georganiseerd, zoals dit gebruikelijk was in het Duitse Rijland. In Keulen was hier al mee gestart in 1823, Düsseldorf volgende in 1835 en Mainz in 1838.

Momus was in 1839/1841 hoogstwaarschijnlijk de eerste vereniging in Nederland die zich bezighield met de organisatie van het carnavalsfeest, gevolgd door het Venlose Jocus in 1842.

Volgens de Düsseldorfse Narrenkalender van 1841 heeft "Carnaval de Grote" drie zonen: Momus (Griekse God van spot en kritiek), Jocus (romeinse god van de grappen) en Comus (Griekse god van de grappen).

Hoe en waarom men dit beeld achteraan de reuzenwagen heeft gehangen is een raadsel. Maar het wordt beschouwd als de beschermgod van de Reuzen die op zich een personificatie kunnen zijn van het kleinburgelijke leven van de Borgerhoutse maatschappij. De Borgerhoutenaren noemen het "Janneke Lachtuit". Bron: Heemkundig Handboekje voor de Antwerpse Regio, jaargang 62, nr 4, 2014

2. De restauratie van Momus in 2013:

In 2013 vroeg het district aan diverse restaurateurs de gebruikelijke offertes en op 24/03/2013 werd de vergunning aan Mevrouw Geneviève Hardy gegeven.

De voorwaarde van het district was als volgt geformuleerd:

"De gipsen copie die zich aan de reuzenwagen bevindt te restaureren. Deze is in zeer slechte staat, het gips is sterk verweerd en de vormen zijn op verscheidene plaatsen niet meer leesbaar."

Het originele stuk bleek nog in de kelder te liggen en was in betere conditie dan het gipsen afgietsel. Daarom werd er toen besloten het originele hoofd te restaureren en het terug op de reuzenwagen te zetten.

Er werd tevens de volgende opsomming gedaan van de schade: Het beeld is hol gesculpteerd in hout en bestaat uit verschillende blokken die zijn samengevoegd. Aan de achterzijde worden deze blokken bij elkaar gehouden door platte ijzeren stroken. De gutsen van de houtbeitel zijn zichtbaar aan de achterzijde. De beide armen zijn er los aangezet met een pin. Het beeld heeft geen vingers meer en er zijn 4 grote barsten in het beeld. Het is zeer stoffig en vuil. Aan de achterzijde is aantasting door houtworm te zien. In het gezicht zijn er grote lacunes zichtbaar in de afwerkingslaag: op het voorhoofd, de kin en in de nek. Er zijn door het stof en vuil bijna geen kleuren meer waar te nemen. Op het gezicht is een plakkerige bruine laag aanwezig. Op de handen zijn brandplekken zichtbaar.

“De barsten in het hout werden toen opgevuld en ingelijmd met dunne stukjes hout.” Zo vermeldt het restauratieverslag door Mevr. Hardy. De kostprijs kwam toen op 2916, 10 euro (21% BTW inbegrepen)

3. Momus tussen 2013 en 2016:

Toen werd dit beeld terug achteraan de wagen terug gehangen en ging jaarlijks mee in de stoet. Na de stoet van 2016 werd het beeld in slechte staat gevonden in de Havanasite op de reuzenwagen zonder enige bescherming tegen koude, wind of regen. Bij grondige controle voor de stoet van 2016 bleek één van de barsten nog groter. Er werd besloten het beeld niet meer te gebruiken. Daarop is er in mei 2017 een advies opgesteld omtrent de praalwagens en Momus.

4. Momus en de reuzenexpo:

Momus of Janneke Lachuit is één en onafscheidelijk met de reuzenwagen te noemen. Het originele beeld zou dienst doen op de expo in September en zoals beschreven hierboven past dit perfect in Antwerpen Barokjaar.

De Cultuurraad Borgerhout wil aangaande van opsomming en overloping van bovenstaande punten het advies geven :

De Borgerhoutse cultuurraad is benieuwd hoe de budgeteringen voor 2018 ivm de praalwagens er uit zien en dit in betrekking met Momus of Janneke Lachuit afgaande op het antwoord van 22/05/2017 op ons advies ivm de praalwagens:

“Het districtcollege legt in juni een wijziging op het budget 2017 ter goedkeuring voor aan de districtsraad. Daarin voorzien we voor dit jaar 7.000 euro voor de herstellingen aan de reuzenwagen. Ook de andere praalwagens krijgen deze zomer een onderhoudsbeurt. Vanaf volgend jaar voorzien we jaarlijks 5.000 euro voor de praalwagens. Het doel is om zo elk jaar de nodige herstellingen aan de praalwagens te kunnen doen. Daarnaast willen we ook werk maken van een restauratieplan. U doet daarvoor in uw advies al enkele suggesties, zoals de restauratie van Walvis na de stoet van 2018, de restauratie van het Klein Schip, de opmaak van een duplicaat van Momus en de restauratie van hetzelfde beeld. Ook die zaken willen we graag aanpakken, maar zoals u zelf al aangeeft, is het belangrijk dat dit gebeurt aan de hand van een goede financiële en termijnplanning. Deze legislatuur hebben we de grenzen van onze financiële mogelijkheden bereikt. Dat neemt niet weg dat we nu al stappen kunnen ondernemen om deze restauraties alvast voor te bereiden. Zo moeten we

bijvoorbeeld op zoek gaan naar restaurateurs. Bovendien kunnen we misschien rekenen op financiële prikkels van de stad, provincie of nog andere overheden en organisaties.

2. De Borgerhoutse cultuurraad vraagt om een dringende oplossing ivm de reuzenwagen zeker in dit barokjaar. Het kan zich vinden in het originele nog tentoon te stellen op de reuzenexpo maar vraagt met aandrang een perfecte replica voor de reuzenwagen. Gebaseerd op uw antwoord, hierboven geciteerd, zou de kostprijs perfect in de 5000 euro passen.

3. De Borgerhoutse cultuurraad adviseert om op niet te lange termijn het origineel te laten restaureren. Dit kan ingepland worden in een restauratieplan dat we ter sprake brachten en u bevestigde in uw antwoord op ons advies.

4. De Borgerhoutse Cultuurraad wijst er tevens wederom op dat het Borgerhoutse erfgoed hoe klein ook niet ten allen tijde au serieux wordt genomen en voelt zich in deze materie nog meer genoodzaakt tot het op richten van een erfgoedwerkgroep als onderdeel van de bredere cultuurraad waar we werk van gaan maken.

3. Opvolging advies:

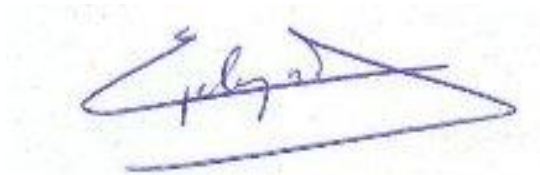
De cultuurraad Borgerhout, hoopt op de opvolging van dit advies op de hoogte gehouden te worden.

Voorzitter

Geert Janssens

secretaris

Danny Geleyn

Borgerhout, 6 juni 2018